

Η ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΜΑΡΑΒΕΓΙΑΣ

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης της ελληνικής γεωργίας δεν άρχισε από τη στιγμή της ένταξης της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, το 1981, είχε ήδη ξεκινήσει σταδιακά από το 1963, όταν μπήκε σε εφαρμογή η συμφωνία σύνδεσης Ελλάδας-Ε.Ο.Κ. Εκφράστηκε με διάφορους τρόπους, όπως η μεγαλύτερη εξειδίκευση της ελληνικής αγροτικής παραγωγής σε φρούτα-λαχανικά, η ταχύτερη αύξηση της χρησιμοποίησης βιομηχανικών εισροών (λιπάσματα, φάρμακα, ζωοτροφές, μηχανήματα), η ανάπτυξη του βιομηχανικού κλάδου μεταποίησης και επεξεργασίας αγροτικών προϊόντων και η μεγαλύτερη σύνδεση της αγροτικής παραγωγής μ' αυτόν. Γενικότερα, θα μπορούσε να υποστηριχτεί ότι δημιουργήθηκε ένα μοντέλο ενσωμάτωσης της ελληνικής γεωργίας σε μια «αγροτοτροφική αλυσίδα», της οποίας οι κρίκοι βρίσκονταν πολλές φορές και στις χώρες της Ε.Ο.Κ. (κυρίως στη Δ. Γερμανία), π.χ. παραγωγή μηχανημάτων, φαρμάκων κ.λπ., από τη μια πλευρά, και βιομηχανίες επεξεργασίας, από την άλλη.

Οι συνέπειες των εξελίξεων αυτών πάνω στην ελληνική γεωργία, η οποία παρέμενε οικογενειακής μορφής, ήταν προφανώς σημαντικές. Παρατηρήθηκε έτσι μια σημαντική αύξηση των ανισοτήτων τόσο μεταξύ των εκμεταλλεύσεων (μέγεθος, προσανατολισμός παραγωγής κ.λπ.) όσο και μεταξύ των περιοχών (πεδινές, ορεινές, κοντά ή μακριά από αστική κέντρα κ.λπ.).

Το τελικό αποτέλεσμα ήταν, ότι η ελληνική γεωργία ενσωματωνόταν όλο και περισσότερο, όχι μόνο στο ελληνικό καπιταλιστικό σύστημα, αλλά κυρίως στο διεθνές μέσω των επιδράσεων της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης. Αυτό είχε βέβαια σαν άμεση συνέπεια την αύξηση του ανταγωνισμού μεταξύ της ελληνικής αγροτικής παραγωγής και των ομοειδών παραγωγών των άλλων χωρών. Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα οδηγούσαν την Ελλάδα στην παραγωγή καθαρά μεσογειακών προϊόντων και τη σταδιακή εγκατάλειψη της κτηνοτροφίας.

Ο ανταγωνισμός αυτός μεγάλωσε τις δυσκολίες των περισσότερων ελληνικών αγροτικών εκμεταλλεύσεων για δύο βασικούς λόγους:

α) Αύξανε την ανάγκη χρησιμοποίησης βιομηχανικών εισροών για την αύξηση της παραγωγής και έτσι αύξανε περισσότερο το κόστος σε σχέση με τα ακαθάριστα έσοδα.

β) Αύξανε την ανάγκη για όλο και περισσότερο δανεισμό για κεφάλαια κίνησης και ιδιωτικές επενδύσεις και συνεπώς το κόστος αποπληρωμής των δανείων.

Προφανώς, και οι δύο αυτοί λόγοι οδηγούσαν στην όλο και μεγαλύτερη ενσωμάτωση των οικογενειακών εκμεταλλεύσεων στο καπιταλιστικό σύστημα, αλλά από την εξέλιξη αυτή δεν φαινόταν να επωφελείται η ελληνική βιομηχανία, επειδή δεν ήταν σε θέση να προμηθεύσει τις αναγκαίες εισροές και τα επενδυτικά αγαθά.

Με δεδομένες τις διαρθρωτικές αδυναμίες της, η ελληνική γεωργία είχε ανάγκη από μαζική κρατική παρέμβαση, τόσο για την εισοδηματική επιδίωξη των αγροτών όσο και για τον εκσυγχρονισμό των δομών. Η αγροτική πολιτική τιμών και εισοδημάτων πριν από το 1973 δεν είχε βέβαια τόσο μεγάλους περιορισμούς, επειδή η αγροτική έξοδος μπορούσε να συνεχίζεται χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα, τόσο προς το εξωτερικό όσο και προς τα ελληνικά αστικά κέντρα, ενώ η κοινωνική συνοχή εξασφαλιζόταν με αυταρχικές διαδικασίες. Η διαρθρωτική πολιτική περιοριζόταν κυρίως στα έργα υποδομής, ενώ ποτέ δεν ασχολήθηκε με παρεμβάσεις στο γεωκτητικό καθεστώς (πολιτική γης, κληρονομικό δίκαιο κ.λπ.) εκτός από μια προσπάθεια αναδασμού (μακροχρόνια ανώφελη).

Μετά το 1973, όχι μόνο οι δυνατότητες αγροτικής εξόδου ελαχιστοποιήθηκαν σε συνθήκες οικονομικής κρίσης, αλλά και οι συσσωρευμένες ανάγκες για τη βελτίωση του καταναλωτικού επιπέδου των αγροτών εκδηλώθηκαν σε συνθήκες δημοκρατικών ελευθεριών μετά την πτώση της δικτατορίας το 1974. Η πολιτική τιμών και εισοδημάτων απέκτησε έτσι τεράστια σημασία, προκειμένου να συγκρατήσει την αγροτική έξοδο και να εξασφαλίσει ένα επίπεδο αγροτικής παραγωγής σε συνθήκες αυξημένου κόστους εισροών (ενεργειακή κρίση) και εισοδηματικών διεκδικήσεων των αγροτών. Το τεράστιο κόστος της πολιτικής τιμών και εισοδημάτων άφηνε ελάχιστα πε-

ριθώρια δαπανών για τη διαρθρωτική πολιτική (Πίνακας 1). Η διακηρυγμένη προσέγγιση αγροτικών πολιτικών Ελλάδας - ΕΟΚ, η οποία θα άρχιζε αμέσως μετά τη συμφωνία σύνδεσης, δεν έγινε ποτέ. Έτσι, όταν το 1976 τέθηκε το ζήτημα της ένταξης της Ελλάδας στην Ε.Ο.Κ., η ελληνική γεωργία βρέθηκε εντελώς ανέτοιμη, με αποτέλεσμα η εφαρμογή της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής της ΕΟΚ να δημιουργήσει εντελώς νέες συνθήκες.

Η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση της ελληνικής γεωργίας μέσω των μηχανισμών της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής

Μετά την ένταξη της Ελλάδας στην Ε.Ο.Κ., πραγματοποιείται μια σημαντική αλλαγή στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης της ελληνικής γεωργίας. Ενώ από το 1963 μέχρι το 1981 οι επιδράσεις της ολοκλήρωσης περνούσαν μέσα από τις στενότερες συναλλαγές (σχετική μείωση των δασμών), από το 1981 και μετά όχι μόνο απελευθερώνονται πλήρως οι συναλλαγές, μέσα σε χρονοδιάγραμμα πέντε χρόνων, αλλά, κυρίως, εφαρμόζεται άμεσα η Κοινή Αγροτική Πολιτική.

Έτσι, ενώ η απλή απελευθέρωση των εμπορικών συναλλαγών είχε περισσότερο μακροχρόνια αποτελέσματα στον αγροτικό τομέα, η εφαρμογή της ΚΑΠ ουσιαστικά άλλαξε το θεσμικό πλαίσιο της ελληνικής γεωργίας μέσα στα έξι χρόνια που πέρασαν. Η ένταση συνεπώς του ανταγωνισμού από την κοινοτική γεωργία, λόγω της πλήρους απελευθέρωσης των συναλλαγών και της εφαρμογής (σταδιακά) του δασμολογικού καθεστώτος με τις τρίτες χώρες (κυρίως προτιμωσιακές συμφωνίες με τις χώρες της νότιας πλευράς της Μεσογείου), συνοδεύεται με την υποχρέωση συμμόρφωσης στους μηχανισμούς της ΚΑΠ (κοινοτική προτίμηση).

* Το κείμενο αυτό παρουσιάστηκε στη «Διεθνή συνάντηση για τη μεσογειακή συνεργασία στη γεωργία», που έγινε στην Αθήνα στις 15-17 Φεβρ. 1988.

Όμως, είναι γνωστό ότι η ΚΑΠ είναι προσαρμοσμένη στο δυτικοευρωπαϊκό μοντέλο γεωργίας με κάποιες ευκολίες για τα προϊόντα της Νότιας Ευρώπης. Είναι έτσι φανερό ότι πολύ δύσκολα η ελληνική γεωργία μπορούσε να προσαρμοστεί στα πλαίσια αυτά με τις υπάρχουσες δομές της (Πίνακας 2).

Πράγματι, οι στόχοι της ΚΑΠ είναι σημαντικά διαφορετικοί από τους στόχους της ελληνικής αγροτικής πολιτικής και συνεπώς τα μέτρα που χρησιμοποιεί ουσιαστικά διαφορετικά. Φυσικά αυτό εξηγείται από την εντελώς διαφορετική θέση που έχει η γεωργία στις κοινοτικές χώρες, όπου:

- α) Η σημασία της ως παραγωγού πλούτου και ως τομέα απασχόλησης του πληθυσμού είναι πολύ μικρή σε σχέση με ότι συμβαίνει στην Ελλάδα.
- β) Ο ρόλος της είναι να παράγει αγροτικά προϊόντα - πρώτες ύλες - για τη βιομηχανία και συνεπώς να έχει το χαμηλότερο δυνατό κόστος παραγωγής.
- γ) Η ανάγκη για ριζικό καπιταλιστικό εξορθολογισμό υπερτερεί σε σχέση με την ανάγκη διατήρησης της απασχόλησης, σε αντίθεση με την ελληνική πραγματικότητα.
- δ) Η ανάγκη για εξαγωγή αγροτικών προϊόντων (ελλείπει βιομηχανικών) και για στήριξη της ανάπτυξης αγροτικών περιοχών είναι πολύ δευτερεύον ζήτημα από ό,τι είναι στην Ελλάδα.

Βέβαια, η οικονομική κρίση στις κοινοτικές χώρες, τουλάχιστον μέχρι το 1982-83, ανέβαλε ουσιαστικά τον πλήρη καπιταλιστικό εξορθολογισμό της γεωργίας που προβλεπόταν από το σχέδιο Mansholt (1973).

Έτσι, οι στόχοι για συγκράτηση του πληθυσμού, αύξηση των εξαγωγών και ανάπτυξη αγροτικών περιοχών, υπερίσχυαν σε κάποιο βαθμό (προς όφελος βέβαια και της ελληνικής γεωργίας, για μερικά χρόνια μετά την ένταξη).

Πράγματι, μέχρι το 1985, η ελληνική γεωργία δεν φαίνεται ότι είχε σημαντικές δυσκολίες στο επίπεδο των αγροτικών εισοδημάτων, λόγω της σχετικής αφθονίας κοινοτικών και εθνικών ενισχύσεων (βλ. Πίνακα 3). Σ' αυτό βοήθησε προφανώς η επεκτατική πολιτική της ελληνικής κυβέρνησης (υποτιμήσεις πράσινης δραχμής, εθνικές ενισχύσεις).

Όμως, επειδή η ανισορροπία των ενισχύσεων προσανατόλισε την αγροτική παραγωγή σε προϊόντα ή ποικιλίες με μειωμένη κοινοτική ζήτηση (ενώ οι διεθνείς αγορές όλο και λιγότερο τα απορροφούν), υπήρξαν προβλήματα διάθεσης (καπνά, φρούτα). Από την άλλη πλευρά, οι μηχανισμοί της ΚΑΠ, οι οποίοι στηρίζουν μόνο πλεονασματικά προϊόντα στις εθνικές αγορές, οδήγησαν στην αύξηση της παραγωγής

πλεονασματικών προϊόντων (π.χ. καπνός, ελαιόλαδο, σκληρό σιτάρι) και στη μείωση της παραγωγής των ελλειμματικών (π.χ. κρέας βοοειδών, γαλακτοκομικά), με αποτέλεσμα το εισόδημα των παραγωγών να εξαρτάται από την ευνοϊκή ή όχι διαχείριση των αγορών.

Η διαχείριση των κοινών οργανώσεων αγοράς (ΚΟΑ) και τα αποτελέσματά της στην παραγωγή και το εμπόριο των ελληνικών αγροτικών προϊόντων

Όπως είναι γνωστό, για όλα σχεδόν τα βασικά αγροτικά προϊόντα των χωρών της ΕΟΚ υπάρχουν κοινές οργανώσεις αγοράς που καλύπτουν περίπου το 95% της αγροτικής παραγωγής.

Κάθε οργάνωση αγοράς περιλαμβάνει το σύνολο των μέτρων που έχουν κατά καιρούς αποφασιστεί για τη στήριξη της παραγωγής, κυρίως μέσω της εξασφάλισης ικανοποιητικών συνθηκών στην αγορά και λιγότερο μέσω εισοδηματικών ενισχύσεων στον παραγωγό.

Έτσι, τα βασικά στοιχεία που επηρεάζουν σημαντικά την αύξηση της παραγωγής ενός προϊόντος είναι: αποτελεσματικότητα στήριξης της τιμής του στην εσωτερική αγορά μέσω παρεμβάσεων, η προώθησή του στις τρίτες αγορές μέσω της επιδότησης και η προστασία του από εισαγωγές τρίτων χωρών μέσω της αντισταθμιστικής εισφοράς και των δασμών.

Σε περιπτώσεις προϊόντων όπως ο καπνός, το βαμβάκι και, μερικά, το ελαιόλαδο, επειδή η προστασία τους από τις εισαγωγές τρίτων είναι ανύπαρκτη ή περιορισμένη (ελαιόλαδο), υπάρχει ο μηχανισμός της προμολόγησης της τιμής στον παραγωγό ή στον αγοραστή προκειμένου τα προϊόντα να είναι ανταγωνιστικά έναντι των εισαγομένων από τρίτες χώρες.

Στην περίπτωση των φρούτων και λαχανικών, όμως, όλοι αυτοί οι μηχανισμοί για τη διαχείριση της αγοράς (δηλ. στήριξη τιμής, επιδότηση, αντισταθμιστική εισφορά, προμολόγηση) είναι εξαιρετικά χαλαροί, με αποτέλεσμα τη χαμηλή αποτελεσματικότητα της διαχείρισης και, συνεπώς, της ανάπτυξης της παραγωγής τους.

Πέρα όμως από τη χαλαρότητα ή όχι των μηχανισμών διαχείρισης, το μεγάλο ζήτημα είναι ότι, για να λειτουργήσουν οι δύο βασικοί μηχανισμοί των κοινών οργανώσεων αγοράς (δηλ. η στήριξη της τιμής στην εσωτερική αγορά και η επιδότηση για τις εξαγωγές), είναι απαραίτητο το προϊόν να είναι πλεονασματικό στην εσωτερική εθνική αγορά.

Πλεονασματικά στις εθνικές αγορές των βόρειων χωρών της ΕΟΚ είναι τα σιτηρά, η

ζάχαρη, οι ελαιούχοι σπόροι και, κυρίως, τα γαλακτοκομικά. Τα προϊόντα αυτά διαθέτουν ισχυρούς μηχανισμούς οργάνωσης των αγορών τους και συνεπώς στηρίζεται αποτελεσματικά η παραγωγή τους (τιμή, επιδότηση) εξαγωγών, αντισταθμιστική εισφορά).

Τα προϊόντα που έχουν αποτελεσματική οργάνωση αγοράς είναι ελλειμματικά στις αγορές των νότιων χωρών της ΕΟΚ και, συνεπώς, ελάχιστα ή καθόλου απολαμβάνουν αποτελεσματικής στήριξης. Υποτίθεται ότι η στήριξη της τιμής τους (μέσω παρεμβάσεων) δεν χρειάζεται επειδή τη στηρίζει η αυξημένη ζήτηση. Αυτό όμως καθόλου δεν συμβαίνει, δεδομένου ότι οι ενδοκοινοτικές εμπορικές ανταλλαγές είναι ελεύθερες.

Τα πλεονασματικά προϊόντα στις εθνικές αγορές των νότιων χωρών της ΕΟΚ είναι, κυρίως, φρούτα και λαχανικά. Τα προϊόντα αυτά δεν έχουν αποτελεσματικές οργανώσεις αγοράς και συνεπώς δεν στηρίζονται ουσιαστικά.

Τέλος, υπάρχουν προϊόντα που είναι πλεονασματικά στις αγορές των νότιων χωρών, όπως ο καπνός, το βαμβάκι, το ελαιόλαδο, και έχουν ένα ικανοποιητικό βαθμό στήριξης από τους μηχανισμούς των Κ.Ο.Α. Ο Πίνακας 4 δείχνει το βαθμό στήριξης κάθε βασικού προϊόντος εκφρασμένου σε ποσοστό δαπάνης του FEOGA επί της αξίας της παραγωγής του.

Το τελικό αποτέλεσμα είναι ότι οι βόρειες χώρες έχουν πλεονασματικά προϊόντα για τα οποία υπάρχει στήριξη, ενώ οι νότιες χώρες έχουν πλεονασματικά προϊόντα που διαθέτουν πολύ χαλαρότερους μηχανισμούς στήριξης. Σχηματικά θα μπορούσε να ειπωθεί ότι ενώ το κατ' εσχόλη βόρειο προϊόν, δηλαδή τα γαλακτοκομικά, έχει υψηλό βαθμό στήριξης, το αντίστοιχο νότιο προϊόν, δηλαδή φρούτα και λαχανικά, δεν διαθέτει τέτοιους μηχανισμούς. Στον Πίνακα 5 φαίνεται η διαφορά χρηματοδότησης του FEOGA μεταξύ βόρειων και νότιων χωρών ως ποσοστό της δαπάνης του FEOGA επί της προστιθέμενης αξίας της αγροτικής παραγωγής.

* * *

Αυτός ο τρόπος λειτουργίας των κοινών οργανώσεων αγοράς έχει σημαντικές συνέπειες τόσο στην παραγωγή πλεονασμάτων σε κοινοτικά επίπεδα όσο και στο ισοζύγιο εξωτερικού εμπορίου των νότιων χωρών.

Πράγματι, εφ' όσον στηρίζονται τα πλεονασματικά προϊόντα στις εθνικές αγορές, είναι επόμενο να γίνονται ακόμη περισσότερο πλεονασματικά. Και μάλιστα τόσο πολύ που δημιουργούν τα τεράστια γνωστά προβλήματα διαχείρισης των πλεονασμάτων σε κοινοτικό επίπεδο.

Εξάλλου, εφ' όσον τα βόρεια προϊόντα έχουν καλύτερη μεταχείριση από τα νότια,

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Εθνικές και κοινοτικές δαπάνες (ΕΑΤΠΕ εγγ.) για τον αγροτικό τομέα. Δαπάνες εγγυήσεων-επιδότησεων κ.λπ. (εκτός διαρθρωτικής πολιτικής) και Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν αγροτικού τομέα (1977-80, 1981-85) (δισ. δρχ. - τρέχουσες τιμές)

	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985
1. Λιαθ. Εγχ. Προϊόν Αγροτ. Τομέα	141,5	177,0	198,2	270,0	329,3	424,4	462,8	593,4	700,9 ⁽¹⁾
2. Εθνικές Δαπάνες	21,1	26,5	26,6	30,8	62,6	54,0**	37,6**	41,5**	74,1**
α) Προϋπ. Υπ. Γεωργίας	5,9	4,9	6,2	6,2	2,5	28,3	24,0	25,4	34,7
β) Λογαρ. Καταν. Αγαθών	9,8	14,8	13,3	13,5	42,1*	-	-	-	-
γ) Διαχειρίσιμα*** (Κληνός-Λιπάσματα-Σταφ.)	5,4	6,8	7,0	11,1	17,0	23,0	8,0	12,0	32,9
δ) Σημ. ΕΑΤΠΕ (εγγ.) (Εθνική)	-	-	-	-	1,0	3,7	4,8	3,3	3,5
3. Κοινοτικές Δαπ. (ΛΕΤΠΕ εγγ.)	-	-	-	-	9,2	46,4	78,1	86,9	120,8
4. Γενικό Σύνολο	21,1	26,5	26,5	30,8	71,8	100,4	115,7	128,4	194,9
% 3:4	-	-	-	-	12,8%	46,2%	67,5%	67,6%	61,9%
% 2:1	14,9%	14,9%	13,3%	11,4%	19,0%	12,7%	8,1%	6,9%	10,6%
% 3:1	-	-	-	-	2,8%	10,9%	16,8%	14,6%	17,2%
% 4:1	14,9%	14,9%	13,3%	11,4%	21,8%	23,5%	24,9%	21,5%	27,8%

Πηγές: Εκθέσεις του Προϋπολογισμού της Ελλάδας, 1978-1986, και Εθνικοί Λογαριασμοί 1985.

Συσσωρευμένα ελλείμματα του Α.Κ.Α., ο οποίος στη συνέχεια καταργείται.

** Πρόκειται για εθνικές δαπάνες που προκύπτουν από μεταβατικές ρυθμίσεις και από εθνικές ενισχύσεις της αγροτικής παραγωγής στα όρια της ανοχής της Κ.Α.Π.

*** Διαχειριστικά ελλείμματα από τη συγκέντρωση καπνού-σταφίδας, πέρα από τις κοινοτικές δαπάνες και από την επιδότηση των λιπασμάτων (η οποία συνεχίστηκε μέχρι τέλους 1985).

1. Εκτιμήσεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Λογιστικά αποτελέσματα των διάφορων προσανατολισμών παραγωγής των εκμεταλλεύσεων 1983-84, 1984-85

	Μέσος όρος αποτελεσμάτων ανά εκμετάλλευση σε 1000 ECU (τρέζοντα)													
	ΧΓΕ σε εκτάρια		Συνολική ετήσια παραγωγή		Ετήσια επένδυση		Αποβίωση		Καθαρή προστιθέμενη αξία εκμετάλλευσης		Καθαρή προστιθέμενη αξία εκμετάλλευσης ανά ΜΕΕ		Έσοδα του κατόχου της εκμετάλλευσης και της οικογένειάς του ανά ΜΑΕ	
	83/84	84/85	83/84	84/85	83/84	84/85	83/84	84/85	83/84	84/85	83/84	84/85	83/84	84/85
<i>Όλοι οι προσανατολισμοί</i>														
Βέλγιο	22,0	21,9	71,0	71,1	38,4	38,8	4,8	5,0	29,0	28,2	18,1	17,5	16,6	-15,7
Δανία	32,7	33,3	85,1	91,7	54,1	53,2	7,4	7,8	23,5	30,6	18,0	25,3	7,7	15,9
Ο.Δ. Γερμανίας	27,1	27,7	66,2	70,3	41,7	42,3	9,3	9,7	15,7	18,7	9,0	10,6	6,2	8,0
Ελλάδα	6,2	6,2	12,8	14,8	4,7	5,0	1,2	1,2	7,4	9,1	3,8	4,9	3,5	4,5
Ισπανία	35,2	31,8	21,7	22,2	12,0	11,8	1,1	1,1	8,7	9,5	6,7	7,3	7,7	8,9
Γαλλία	36,6	36,8	49,3	51,7	24,9	25,8	6,2	6,6	17,9	18,9	10,6	11,5	7,9	8,5
Ιρλανδία	36,0	40,0	29,2	34,8	13,9	18,8	2,9	3,1	13,1	14,1	9,7	10,0	8,5	8,8
Ιταλία	12,0	11,9	26,0	27,7	11,0	12,0	2,6	2,5	12,6	13,4	6,9	7,5	6,4	7,0
Λουξεμβούργο	43,7	41,1	61,9	64,6	35,7	36,0	8,4	9,0	19,6	21,5	11,3	12,5	10,4	12,0
Ολλανδία	19,7	20,1	128,9	129,4	75,2	76,8	10,0	10,6	43,4	41,8	23,5	22,0	19,7	17,8
Πορτογαλία	24,3	17,7	19,6	16,7	8,6	7,4	1,3	1,0	9,5	8,2	3,5	3,4	6,7	6,2
Μεγ. Βρετανία	118,2	129,6	114,6	132,1	77,1	74,1	14,5	15,2	45,5	45,4	16,3	16,7	16,9	15,3
	26,2	27,0	46,8	49,0	24,9	25,6	5,1	5,3	17,0	18,3	9,4	10,3	7,5	8,3

Πηγή: Δίκτυο Γεωργικής Λογιστικής Πληροφόρησης.

Στο δείγμα των ελληνικών αγροτικών εκμεταλλεύσεων περιλαμβάνονταν, το 1983-84, 5.465 και, το 1984-85, 6.191 αντιπροσωπευτικές εκμεταλλεύσεις «επαγγελματικού τύπου», δηλ. αυτές που διέθεταν το μεγαλύτερο της παραγωγής τους στην αγορά και είχαν ακαθάριστο κέρδος πάνω από 2.000 ECU.

ΧΓΕ = Χρησιμοποιούμενη γεωργική έκταση (Μέσος όρος σε εκτάρια).

ΜΕΕ = Μονάδα ετήσιας απασχόλησης (Πλήρης απασχόληση).

ΜΑΕ = Μονάδα ετήσιας απασχόλησης της οικογένειας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Τελική αξία παραγωγής* βασικών αγροτικών προϊόντων της ΕΟΚ και ύψος της αντίστοιχης δαπάνης της Κ.Α.Π. Εγγυήσεων, 1981 και 1984 (σε εκ. ECU - τρέχουσες τιμές ισοτιμίας)

	(1) (2) ΑΕζα Παραγωγής		% Συνόλου		(3) (4) Ύψος Δαπάνης		% Συνόλου		(3) (1) %	(4) (2) %
	1. Σιτηρά	15.794	22.116	12,2	13,9	1.921,4	1.650,0	17,7	9,0	12,2
2. Ζάχαρη (Ζα- χαρότευτλα)	3.866	3.674	2,9	2,3	767,5	1.631,5	7,0	9,2	19,8	44,4
3. Ελαιόλαδο	1.641	1.417	1,2	0,9	442,7	1.096,4	4,7	6,1	26,9	77,3
4. Ελαιούχοι Σπόροι	965	2.082	0,7	1,3	582,7	665,6	5,4	3,8	60,4	31,9
5. Οπωροκηπευ- τικά Νησιά	15.563	19.865	12,0	12,4	641,1	1.454,6	5,9	8,1	4,1	7,3
6. Κρασιά	5.429	6.493	4,2	4,1	459,4	1.222,6	4,2	6,8	8,5	18,8
7. Καπνός	762	1.042	0,6	0,7	361,8	776,4	3,3	4,3	47,5	74,5
8. Γαλακτοκο- μικά	24.620	29.918	19,0	18,8	3.342,7	5.441,7	30,7	30,3	13,6	18,2
9. Βοδινό Κρέας	19.558	22.241	15,0	14,0	1.436,9	2.546,8	13,2	14,2	7,3	11,5
10. Αιγοπρόβειο Κρέας	4.230	4.869	1,9	3,1	191,5	433,5	1,8	2,4	4,5	8,9
11. Χοιρινό Κρέας	15.337	17.665	11,9	11,4	154,6	195,9	1,5	1,2	1,0	1,1
12. Πουλερικά & Αυγά	10.248	11.831	8,0	7,4	83,9	69,8	0,8	0,4	0,8	0,6
13. Άλλα Προϊόντα	11.306	15.768	10,4	9,9	688,0	797,0	3,7	4,4	6,1	5,1
Σύνολο εκτός Αλιείας	129.319	158.981	100,0	100,0	10.875,0	17.981,0	100,0	100,0	8,4	11,3
Αλιεία	-	-	-	-	28,0	15,6	-	-	-	-
Εξισωτικά Ποσά Ένταξης	-	-	-	-	0,1	0,3	-	-	-	-
Ν.Ε.Π.	-	-	-	-	238,3	375,9	-	-	-	-
Σύνολο	-	-	-	-	11.141,2	18.371,9	-	-	-	-

Πηγές: - Τελική αξία παραγωγής: Annuaire Statistiques Agricoles 1985.

- Δαπάνες Τμήματος Εγγυήσεων ΕΑΤΠΕ: Η Κατάσταση της γεωργίας στην ΕΟΚ, έκδοση 1986, Βρυξέλλες.

* Τελική αξία παραγωγής και όχι συνολική προστιθέμενη αξία, η οποία δεν μπορεί να υπολογιστεί για κάθε προϊόν, μόνο στο σύνολο της παραγωγής, αφαιρώντας τη συνολική ενδιάμεση κατανάλωση.

είναι επόμενο ότι λειτουργεί η κοινοτική προτίμηση περισσότερο υπέρ των βόρειων προϊόντων και πολύ λιγότερο υπέρ των νότιων.

Έτσι οι νότιες χώρες, ελλειμματικές σε κτηνοτροφικά, εισάγουν από τις βόρειες χώρες της ΕΟΚ μεγάλες ποσότητες και σε υψηλές τιμές. Αντίθετα, οι βόρειες χώρες εισάγουν πολύ λιγότερα φρούτα-λαχανικά και άλλα νότια προϊόντα (π.χ. καπνό) και σε χαμηλότερες τιμές. Το αποτέλεσμα είναι ότι το ισοζύγιο πληρωμών των νότιων χωρών εμφανίζει σοβαρά προβλήματα.

* * *

Από τους μηχανισμούς αυτούς των Κ.Ο.Α. δεν ξέφυγε η ελληνική γεωργία. Αντιμετώπισε, έτσι, σοβαρά προβλήματα αναδιάρθρωσης της σύνθεσης της παραγωγής της σε βάρος των κτηνοτροφικών προϊόντων, με αποτέλεσμα οι βαθμοί αυτάρκειας να επιδεινωθούν σημαντικά στα κτηνοτροφικά, χωρίς να αντισταθμιστούν από την ανάπτυξη στα άλλα προϊόντα. Ο Πίνακας 6 δείχνει καθαρά την εξέλιξη αυτή, η οποία σε μεγάλο βαθμό οφείλεται στους μηχανισμούς των Κ.Ο.Α.

Στον Πίνακα 7 φαίνεται ο βαθμός στήριξης ως ποσοστό δαπανών του FEOGA επί της αξίας παραγωγής των βασικών ελληνικών προϊόντων και εξηγεί σε μεγάλο βαθμό την εξέλιξη της παραγωγής τους.

Περισσότερο λεπτομερής καταγραφή του τρόπου λειτουργίας του μηχανισμού της κοινοτικής προτίμησης υπέρ των κοινοτικών βόρειων προϊόντων, μετά την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ, φαίνεται καθαρά στους Πίνακες 8 και 9.

Στους πίνακες αυτούς παρουσιάζεται η εκτροπή του εμπορίου αγροτικών προϊόντων της Ελλάδας από τις τρίτες χώρες προς τις χώρες της ΕΟΚ τόσο σε όγκο (τόνους) όσο και σε αξία (δολάρια) και μάλιστα περισσότερο λόγω των υψηλών κοινοτικών τιμών σε σχέση με αυτές των τρίτων χωρών.

Από την εκτροπή αυτή επωφελούνται πολύ περισσότερο οι χώρες της ΕΟΚ, δηλαδή αυξάνουν το μερίδιό τους στις ελληνικές εισαγωγές (μέχρι και 99% στα κτηνοτροφικά προϊόντα), ενώ το μερίδιο των ελληνικών εξαγωγών που κατευθύνεται προς τις κοινοτικές χώρες ελάχιστα βελτιώνεται στα φρούτα και λαχανικά, και μερικές φορές χειροτερεύει σ' άλλα προϊόντα.

Το τελικό αποτέλεσμα των εξελίξεων αυτών είναι προφανές και αποτυπώνεται στον Πίνακα 10, όπου εμφανίζεται το τελικό αρνητικό αποτέλεσμα στο εμπορικό ισοζύγιο αγροτικών προϊόντων με τις χώρες της ΕΟΚ μετά την ένταξη της Ελλάδας. Έτσι, το σημαντικά θετικό αποτέλεσμα πριν την ένταξη γίνεται τελικά αρνητικό μετά την ένταξη, σε τέτοιο βαθμό που επηρεάζει το τελικό αποτέλεσμα με το σύνολο του κόσμου.

Το ερώτημα είναι βέβαια με ποιο τρόπο η ελληνική γεωργία, με τις γνωστές αδυναμίες της, μπορεί να ξεφύγει από τους μηχανισμούς της ΚΑΠ. Φαίνεται ότι, πέρα από την ανάγκη μεταρρύθμισης της ΚΑΠ με στόχο την εξισορρόπηση των μηχανισμών υπέρ των ελλειμματικών προϊόντων και υπέρ των προϊόντων των νότιων χωρών, απαιτείται και μια καλύτερη συνεννόηση μεταξύ των χωρών ολόκληρης της μεσογειακής λεκάνης, οι οποίες παράγουν ομοειδή μεσογειακά προϊόντα και οποιαδήποτε μεταρρύθμιση της ΚΑΠ τις ενδιαφέρει άμεσα. Ιδίως οι χώρες της νότιας πλευράς της Μεσογείου που δεν είναι στην ΕΟΚ, αλλά συνδέονται στενά μ' αυτή μέσω των γνωστών συμφωνιών, έχουν σοβαρό ενδιαφέρον για τις εξελίξεις της ΚΑΠ, ιδίως όσον αφορά τα μεσογειακά προϊόντα τα οποία εξαγωγούν στις αγορές των χωρών της ΕΟΚ.

Το ζήτημα της συνεννόησης μεταξύ των χωρών της Μεσογείου δεν είναι εύκολο, δεδομένης της ανάγκης για εξαγωγές των ίδιων περίπου προϊόντων στις ίδιες περίπου αγορές. Όμως, υπάρχουν τρόποι διαλόγου και κοινής δράσης.

Νέες συνθήκες για την ελληνική γεωργία στα πλαίσια μεταρρύθμισης της ΚΑΠ

Από το 1983 και μετά, όταν οι κοινοτικές οικονομίες βελτίωναν τους ρυθμούς ανάπτυξής τους, όταν το δημοσιονομικό βάρος στήριξης της γεωργίας μεγάλωνε, όταν τα πλεονάσματα αυξάνονταν, όταν οι πιέσεις των Η.Π.Α. για μείωση των επιδοτήσεων στις εξαγωγές οξύνονταν και, τέλος, όταν το κόστος διατροφής αυξανόταν συνεχώς, η ΚΑΠ άρχισε σταδιακά να αλλάζει. Αυτό βέβαια άρχισε να γίνεται αισθητό στην ελληνική γεωργία από το 1986, όταν άρχισε να εφαρμόζεται το ελληνικό πρόγραμμα σταθεροποίησης.

Οι νέες εξελίξεις στην ΚΑΠ, όσο δύσκολα κι αν προχωρούν λόγω των αντιστάσεων των αγροτών και των κρατών με μεγάλο αγροτικό τομέα, φαίνεται ότι θα συνεχιστούν. Αυτές προφανώς θα έχουν συνέπειες για την ελληνική γεωργία. Γι' αυτό θα πρέπει να εντοπιστούν και να συνειδητοποιηθούν τα προβλήματα που θα προκύψουν.

Οι βασικότερες αλλαγές της ΚΑΠ είναι:

α) Μειώσεις και, στην καλύτερη περίπτωση, πάγωμα των θεσμικών τιμών.

β) Όρια παραγωγής με εγγυημένες τιμές, τα οποία όταν ξεπεραστούν μειώνονται οι τιμές παρεμβάσης ή τίθενται συντελεστές συνυπευθυνότητας. Το σύστημα επεκτείνεται σε όλα σχεδόν τα προϊόντα και προφανώς αποδίδει αφ' ενός στην αποθάρρυνση της παραγωγής, αφ' ετέρου, στη μείωση των κόστους στήριξης στην εσωτερική και εξωτερική αγορά.

γ) Σύστημα πληρωμής των επιδοτήσεων μετά τη χορήγηση τους από το εθνικό κράτος, πράγμα που αποτελεί ένα βήμα προς την επανεθνικοποίηση. Η επανεθνικοποίηση σε καμιά περίπτωση βέβαια δεν συμφέρει τις χώρες με μεγάλους αγροτικούς τομείς και κυρίως την Ελλάδα, ιδιαίτερα σ' αυτή τη φάση της οικονομικής κρίσης.

δ) Χορήγηση επενδυτικών ενισχύσεων (διαρθρωτική πολιτική) με προϋποθέσεις μείωσης της παραγωγής σχεδόν για όλα τα προϊόντα (καν. 797/85 και τροποποιήσεις).

ε) Πρόταση συστήματος αγρανάπαυσης και πρόωρης συνταξιοδότησης για τους αγρότες, συνδεδεμένο με αποζημιώσεις, προκειμένου να μειωθεί η παραγωγή.

στ) Επέκταση των εισοδηματικών ενισχύσεων, δηλ. αποσύνδεση των αγροτικών εισοδημάτων από το παραγωγικό αποτέλεσμα και το ύψος των τιμών των αγροτικών προϊόντων.

Είναι πρόωρο να αποφανθεί κανείς για τις συνέπειες των αλλαγών αυτών, οι οποίες ή βρισκονται ακόμη στο πρώτο στάδιο εφαρμογής (πάγωμα τιμών, μείωση τιμών, ποσοτώσεις) ή αποτελούν προτάσεις που συζητούνται τις μέρες αυτές στις Βρυξέλλες.

Ωστόσο, είναι μάλλον βέβαιο ότι μέσα στις ελληνικές συνθήκες αγροτικής παραγωγής και με γνωστές τις διαρθρωτικές αδυναμίες της ελληνικής γεωργίας, τα προβλήματα που περιγράψαμε μάλλον θα επιδεινωθούν, επειδή θίγουν και την παραγωγή μεσογειακών προϊόντων που παράγει η Ελλάδα.

Εξάλλου τα νέα αυτά μέτρα πολύ λίγο θίγουν την υπάρχουσα λογική των Κ.Ο.Α., που στηρίζει τα πλεονασματικά προϊόντα στις εθνικές αγορές χωρίς να προτείνεται ουσιαστική βελτίωση για τη στήριξη των ελλειμματικών προϊόντων. Έτσι, μόνο το συνολικό επίπεδο στήριξης της αγροτικής παραγωγής από την ΚΑΠ μειώνεται λόγω των συνδυασμένων πιέσεων της Μ. Βρετανίας και των Η.Π.Α.

Ήδη η ελληνική γεωργία, από το 1986 και μετά, αντιμετωπίζει σοβαρότερα προβλήματα και το αγροτικό εισόδημα αρχίζει να μειώνεται σε πραγματικούς όρους, σαν συνδυασμένο αποτέλεσμα των εξελίξεων της ΚΑΠ (μειώσεις θεσμικών τιμών, ποσοτώσεις κ.λπ.) και του εθνικού προγράμματος σταθεροποίησης.

Οι νέες αυτές κατευθύνσεις στην ΚΑΠ είναι πιθανόν ότι θα δυσκολέψουν ακόμη περισσότερο την κατάσταση, παρά τις εξαιρέσεις που μπορεί να ισχύσουν λόγω των ιδιαίτερων της ελληνικής γεωργίας.

Για το λόγο αυτό απαιτείται η συνεργασία όλων των χωρών της Μεσογείου προ-

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Δαπάνες ΕΑΤΠΑ (εγγ.) κατά χώρα* % της προστιθέμενης αξίας στην αγροτική παραγωγή των χωρών-μελών της ΕΟΚ** (εκατ. ECU)

	1 9 8 1			1 9 8 2			1 9 8 3			1 9 8 4		
	Προστιθ. Αξία	Απώβλη	%	Προστιθ. Αξία	Απώβλη	%	Προστιθ. Αξία	Απώβλη	%	Προστιθ. Αξία	Απώβλη	%
1) Βέλγιο	1.947	488,9	25,1	1.985	537,9	27,0	2.212	599,7	26,6	2.219	696,9	31,4
2) Δανία	2.275	567,5	24,9	2.722	549,8	20,1	2.544	651,6	25,6	3.284	851,2	25,9
3) Γερμανία	10.438	1.913,3	18,3	12.899	1.926,4	14,9	11.837	2.926,7	24,7	12.065	3.190	24,4
4) Ελλάδα***	4.852	146,1	3,0	5.804	604,3	11,8	5.371	981,6	18,3	6.241	940,1	15,1
5) Γαλλία	17.381	3.128,6	18,0	21.329	2.858,8	13,4	20.580	3.688,6	17,9	21.754	3.594,6	16,5
6) Ιρλανδία	1.545	438,1	28,3	1.840	495,5	26,9	1.954	612,4	31,4	2.168	290,6	13,4
7) Ιταλία	18.116	2.066,9	11,4	19.599	2.510,2	12,8	22.979	2.869,8	12,4	22.390	3.023,0	13,5
8) Λουξεμβ.	78	3,8	4,8	102	3,1	3,0	91	4,5	4,9	94	2,7	3,1
9) Κάτω Χώρες	5.099	1.099,4	21,5	5.934	1.202,1	20,2	6.192	1.419,2	22,9	6.721	1.728,3	25,7
10) Η.Βρετανία	8.170	1.081,3	13,2	9.214	1.283,5	13,9	8.302	1.660,8	20,0	9.294	2.075,8	22,3
ΣΥΝΟΛΟ	69.900	10.874,7	15,5	81.427	12.058,5	14,8	82.063	15.405,4	18,7	87.230	17.980	20,6

Πηγές: Εκθέσεις ΕΑΤΠΑ (εγγ.) 1981-1984 και Annuaire des Statistiques Agricoles EUROSTAT 1986.

* Το ύψος των δαπανών έχει υπολογιστεί για το σύνολο φυτικής και ζωικής παραγωγής, σε εκατ. ECU σε τρέχουσες τιμές.

** Το ύψος της προστιθέμενης αξίας έχει υπολογιστεί για το σύνολο της φυτικής και ζωικής παραγωγής, σε εκατ. ECU σε τρέχουσες τιμές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Βαθμοί αντάρκειας σε βασικά αγροτικά προϊόντα
(α) Ετήσιοι (β) Μέσοι όροι ετών των πενταετιών

Φυτική Παραγωγή	1976 (α)	1976-1980 (β)	1980 (α)	1981-1985 (β)	1985 (α)
1. Μαλακό Σιτάρι	100,0	100	100,0	104,7	77,1
Σκληρό Σιτάρι	243,2	147,2	137,8	143,1	173,4
Κριθάρι	99,5	95,8	99,5	96,3	99,1
Αραβόσιτος	44,5	50,02	77,8	90,2	110,5
2. Ζάχαρη	103,2	107,3	99,6	91,1	89,0
3. Βαμβάκι	105,4	100,4	92,4	98,2	100,2
4. Καπνός	164,0	187,9	238,4	208,8	220,7
5. Κρασιά	101,4	115,6	100,4	110,9	103,2
6. Ελαιόλαδο	105,7	109,4	104,5	121,6	117,7
Ζωική Παραγωγή					
1. Βοδινό Κρέας	58,7	48,5	45,1	44,9	37,9
2. Αιγοπρόβειο	89,8	92,9	100,0	89,4	88,8
3. Χοιρινό	97,6	92,3	94,6	77,0	100,0
4. Πουλερικά	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
5. Γάλα	95,5	94,1	93,1	92,5	91,3
6. Τυριά	98,3	96,3	93,7	86,3	84,9

Πηγή: Εκπεξεργασμένα στοιχεία προηγούμενων πινάκων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

Κοινωνικές δαπάνες % της τελικής αξίας των βασικών ελληνικών αγροτικών προϊόντων για ολόκληρη την πενταετία 1981-1985 (Τρέχουσες τιμές και ισοτιμίες για κάθε χρόνο) (εκατ. ECU)

Φυτική Παραγωγή	Σύνολο Αξίας Παραγωγής	Σύνολο Κοινωνικών Δαπανών	%
1. Σιτηρά	4.229	335,25	7,9
2. Ζάχαρη	482	44,61	9,2
3. Βαμβάκι	2.080	592,08	28,5
4. Καπνός	2.216	1.113,46	50,2
5. Κρασιά	783	126,75	16,2
6. Ελαιόλαδο	2.789	430,77	15,4
7. Οπωροκηπευτικά	7.824	405,74	5,2
Ζωική Παραγωγή			
1. Βοδινό	1.547	27,38	1,7
2. Αιγοπρόβειο κ.α.	3.072	14,36	0,5
3. Χοιρινό	1.463	0	0
4. Πουλερικά-Αυγά	2.098	12,61	0,6
5. Γαλακτοκομικά	3.293	22,09	0,7
1. Σύνολο Φυτικής Παραγ.	36.726	3.910,85	10,6
2. Σύνολο 12 Βασικών	31.876	3.125,82	9,8
1 : 2 %	86,8	79,9	

Πηγή: EUROSTAT. Statistiques Agricoles και Ετήσιες Εκθέσεις FEOGA (εγγ.).

* Μόνον νωπά αμφοβλαστικά.

κειμενο να μειωθούν οι συνέπειες των νέων αυτών εξελίξεων.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Όλοι οι πίνακες της εισήγησης προέρχονται από την μελέτη του Ν. Μαραβέγια *Η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα: Επιπτώσεις στον αγροτικό τομέα*, η οποία πραγματοποιήθηκε στο Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών και πρόκειται σύντομα να κυκλοφορήσει σε βιβλίο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

*Εξέλιξη του εξωτερικού εμπορίου βασικών αγροτικών προϊόντων (σε χιλ. τόνους)
(Μέσοι ετήσιοι όροι πενταετιών 1976-1980 και 1981-1985)*

Προϊόντα	ΕΞΑΓΩΓΕΣ						ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ					
	1976 - 1980			1981 - 1985			1976 - 1980			1981 - 1985		
	Σύνολο Κόσμου	Ε.Ο.Κ.9	%	Σύνολο Κόσμου	Ε.Ο.Κ.9	%	Σύνολο Κόσμου	Ε.Ο.Κ.9	%	Σύνολο Κόσμου	Ε.Ο.Κ.9	%
Σιτάρι μαλακό	0,0	0,0	0,0	166,0	61,2	36,8	0,0	0,0	0,0	90,0	84,9	94,3
Σιτάρι σκληρό	146,8	17,6	11,9	220,0	111,6	50,7	0,5	0,0	0,0	1,2	0,4	33,3
Κριθάρι	0,0	0,0	0,0	9,4	5,0	53,2	37,1	13,4	36,0	37,8	37,8	100,0
Αραβσίτος	0,2	0,0	0,0	52,6	52,0	100,0	701,0	0,2	0,0	242,7	124,6	51,4
Ζάχαρη	19,6	0,0	0,0	3,3	0,0	0,0	0,5	0,4	80,0	31,3	31,1	100,0
Βαμβάκι	30,8	3,4	11,0	36,3	3,4	9,3	29,2	0,0	0,0	44,0	0,2	0,4
Καπνός	60,8	17,4	28,6	75,4	17,8	23,6	1,3	1,2	92,3	4,9	3,7	75,5
Κρασί	72,6	37,7	51,9	48,8	33,5	68,6	0,3	0,2	66,6	0,5	0,4	80,0
Ελαιόλαδο	20,5	16,5	80,0	72,8	42,8	58,8	0,0	0,0	0,0	20,2	0,4	1,9
Οπωροκηπευτικά	743,0	392,2	52,7	746,0	481,5	64,5	37,0	0,0	0,0	30,0	0,0	0,0
Κρέας Βοειδών	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	112,0	19,5	17,4	107,0	95,2	89,0
Κρέας Αιγοπρ.	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	9,0	0,0	0,0	14,4	0,4	0,0
Κρέας Χοιρινό	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10,6	1,3	12,2	43,7	38,5	88,0
Πουλερικά	1,1	0,0	0,0	1,3	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	3,7	3,4	100,0
Γάλα	0,0	0,0	0,0	0,6	0,5	1,2	105,6	89,3	84,5	138,9	137,6	99,0
Τυρί	1,0	0,0	0,0	3,5	0,9	25,7	7,1	4,6	64,7	30,6	28,9	94,4

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων εξωτ. εμπορίου. ΕΣΥΕ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

*Εξέλιξη του εξωτερικού εμπορίου βασικών αγροτικών προϊόντων
(σε εκατομ. δολάρια)
Μέσοι ετήσιοι όροι πενταετιών 1976-1980 και 1981-1985*

Προϊόντα	ΕΞΑΓΩΓΕΣ						ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ					
	1976-1980			1981-1985			1976-1980			1981-1985		
	Σύνολο Κόσμου	Ε.Ο.Κ.9	%	Σύνολο Κόσμου	Ε.Ο.Κ.9	%	Σύνολο Κόσμου	Ε.Ο.Κ.9	%	Σύνολο Κόσμου	Ε.Ο.Κ.9	%
Σιτάρι μαλακό	0,0	0,0	0,0	26,0	10,0	38,4	0,0	0,0	0,0	14,8	13,9	93,9
Σιτάρι σκληρό	19,6	2,2	11,2	43,8	20,5	46,7	0,0	0,0	0,0	0,6	0,1	16,6
Κριθάρι	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,3	1,5	28,3	7,4	7,4	100,0
Αραβσίτος	0,0	0,0	0,0	11,1	11,0	100	94,5	0,3	0,3	50,6	26,2	51,7
Ζάχαρη	4,2	0,0	0,0	0,9	0,0	0,0	0,4	0,3	75,0	18,8	18,7	100,0
Βαμβάκι	36,1	5,1	14,1	38,6	5,0	12,9	53,7	0,0	0,0	79,6	0,4	0,5
Καπνός	186,0	51,4	27,6	189,6	46,4	24,5	11,4	7,2	63,1	27,2	23,0	84,5
Κρασί	22,7	13,2	58,1	21,1	15,0	71,4	0,7	0,6	85,7	0,8	0,7	87,5
Ελαιόλαδο	27,5	21,3	77,4	77,1	62,3	80,8	0,0	0,0	0,0	0,7	0,7	100,0
Οπωροκηπευτικά	385,2	224,9	58,4	382,4	273,7	71,6	-	-	-	-	-	-
Κρέας Βοειδών	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	205,5	32,4	15,7	287,4	265,6	92,4
Κρέας Αιγοπρ.	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	14,1	0,0	0,0	28,9	0,9	0,3
Κρέας Χοιρινό	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	18,3	2,0	10,9	86,3	77,1	89,3
Πουλερικά	1,0	0,0	0,0	1,1	0,1	0,1	0,8	0,6	0,75	6,0	5,4	90,0
Γάλα	0,0	0,0	0,0	1,8	1,2	0,6	80,0	71,9	89,8	136,0	134,9	99,2
Τυρί	3,5	0,0	0,0	11,2	2,7	24,1	11,2	7,4	66,0	76,6	71,9	92,8

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ (Ισοτιμία Τράκ. Ελλάδας)

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

Συνολικές εξωτερικές ανταλλαγές της Ελλάδας σε αγροτικά προϊόντα (εκατ. δολ.)*

	1980		1981		1983		1985	
	Εισαγ.	Εξαγ.	Εισαγ.	Εξαγ.	Εισαγ.	Εξαγ.	Εισαγ.	Εξαγ.
1) Σύνολο Κόσμου	58.049	61.329	53.777	62.992	107.326	129.967	175.166	175.936
2) Τρίτες Χώρες	40.854	37.374	14.981	33.698	21.041	54.241	35.685	72.133
3) ΕΟΚ9	17.195	23.955	38.696	29.294	83.272	75.726	139.511	103.803
(2):(1)%	70,4	61,0	28,0	54,5	22,4	41,7	20,4	41,0
(3):(1)%	29,6	39,0	72,0	46,5	77,6	58,3	79,6	59,0

(* Τρόφιμα, ποτά, λιπαρές ουσίες (Τ.Τ.Δ.Ε.).

(%) Ποσοστά κάλυψης εισαγωγών από εξαγωγές

	1980	1981	1983	1985
Σύνολο Κόσμου	105,6%	117,1%	121,1%	100,4%
Τρίτες Χώρες	91,5%	224,9%	225,4%	202,3%
ΕΟΚ9	139,3%	75,7%	90,9%	74,4%

Πηγή: ΕΣΥΕ - Εξωτ. Εμπόριο - Επεξεργασία στοιχείων